

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

9. Scripturae sanctae testimoniis refellitur physica praedeterminatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95871](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95871)

à Deo tribuitur causis naturalibus, quod determinentur ad determinatos effectus, quatenus illis confert potentias necessario determinatas ad vnum & omnia, quæ requiruntur ad operationem. Sed longe aliter causis liberis Deus tribuit, ut seipsas determinent ad determinatos effectus tribuendo potentias intellectus, & voluntatis, & totam collectionem motuorum, causarum, & circumstantiarum, quæ ad libere operandum requirantur: minime vero conferendo, sed potius subtrahendo physicam prædeterminationem, ut patet ex loco supra adducto ex quodlibet 1. art. 7. ad 2. ibi: Deus, usque ad illa verba, resistere quæ solutio amplius confirmatur ex alia obiectione, quam nobis opponunt, videlicet à Diuo Thoma, etiam operationes liberas in Deum, sicut in causam reduci; ex hac enim obiectione, ut dixi, confirmatur solutio dicta, quia ipse Angelicus Doctor suam mentem circa hoc negotium manifestavit aperte in 2. dist. 37. q. 1. art. 1. ad 5. argumentum, quod probare intendebat non esse reducendas ad Deum operationes agentium, quæ per se agunt, quoniam habent dominium suarum operationum, cui Sanctus Thomas respondet eis verbis: operatio illius agentis, qui per se agit oportet quod in primum agens, sicut in causam reducatur. Quamvis enim huiusmodi entia per se agant, quia per propriam naturam, & proprium iudicium actus suos determinant, non tamen à se habent quod agant, sed à primo agente, quod eis esse, & posse & agere confert. Nota simul verificari hæc duo, & alterum alteri non repugnare, videlicet, agentia libera determinant suos actus per proprium iudicium; & nihilominus Deus illis non solum esse, & posse, sed etiam ipsum agere confert.

SVBSECTIO XI.

Scripturae sacrae testimonium refellitur physica prædeterminatio.

171 PRIMUS locus est Ecclesiast. 15. ibi: Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilij sui. Adjecit mandata, & præcepta sua. Si volueris mandata servare, conservabunt te, & in perpetuum fidem placitam facere. Apposuit tibi aquam, & ignem, ad quos volueris porrigere manum tuam. Ante hominem vita, & mors bonum, & malum, quod placuerit ei dabitur illi. Quod testimonium merito Divus Augustinus lib. de gratia, & libero arbitrio, cap. 2. allegans ait: [Ecce apertissime videmus expresse liberum humanam voluntatis arbitrium.] In quo scriptura sacra liquiddissime, & manifestissime viuis coloribus depingit humanam libertatis indifferentiam solutam quocumque vinculo prædeterminationis ad vnum. Vnde Cyrillus Alexandrinus ad confirmandam libertatis indifferentiam solutam omni determinatione, & S. Thomas de malo quaest. 6. quaest. 1. in sed contra ex hoc loco infert hominem habere liberam electionem, ita ut eius voluntas se habeat ad opposita, & non ex determinatione moveatur ad vnum, & sit Dominus sui actus, ita ut in ipso sit agere, & non agere omnia, sunt verba S. Thomæ, quod ex ipso contextu verborum patet manifeste, & primum illa, reliquit illum in manu consilij sui, clare denotant indifferentiam necessitate atque determinatione solutam secundum illa verba Eccl. 3. 3. [quasi lutum figuli in manu ipsius plasmare illud, & disponere:

J. P. Tom. II.

omnes viæ eius secundum dispositionem eius sic homo in manu illius, qui se fecit.] Psalmo 30. [in manibus tuis sortes meæ.] Gabaonitæ sua iam fraude resecta, Iosue potestati & arbitrio se totos committunt illis verbis: [in manu tua sumus, quod bonum tibi, & rectum videtur sic nobis;] & clarius constat conferendo illa duo testimonia, quæ idem prorsus significant Ioann. 13. [omnia dedit ei Pater in manus;] & Matthæi 28. [data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra.]

Huius argumenti robor, & efficacia conspicua cernitur Iob. cap. 1. ubi Dominus ad Satan: [Ecce (inquit) universa, quæ habet in manu tua sunt, tantum in eum ne extendas manum] & cap. 2. [Ecce in manu tua est, verum tamen animam illius serva.] Quæ verba explicans Sanctus Philastrius ait Daemonis libertati permittit omnia bona Iob.

Sed notanda sunt exceptiones ut firment regulam in contrarium. Prius enim solummodo res externa, & non ipsa Iobi persona; postea vero ipsius persona, & non anima relicta sunt in manu Satanæ, ex quibus sic argumentor. Satan multo magis appetebat potestatem in animam, quam in corpus, & multo magis in corpus, quam in divitias. Insuper idem inimicus retinebat adhuc liberum, & radicale arbitrium quidditativæ sui Dominum. Cæterum, quia impeditur à Deo ne auderet efficereque aliquid mali nisi quando, & quo usque, & quibus in rebus Deus permitteret, ideo non erant in manu Satan omnia quæ habebat Iob, neque corpus Iob quousque Deus permittendo rupit vincula, quibus detinebatur: ergo esse in manu alicuius significat non solum radicalem potestatem voluntatis, & propensionem spontaneam, sed etiam solutam esse vinculis necessitatis, & determinationis ad vnum, & proinde positum omnibus requisitis ad operandum esse indifferentem ad utrumlibet, quas condiciones significavit Ecclesiasticus quando dixit: [reliquit illum in manu consilij sui.] Vnde Auctor Hypog. apud Augustinum lib. 3. propt. initium, exponens prædictum testimonium ait: [quid est autem reliquit illum in manu consilij sui: nisi dimisit illum in possibilitate liberi arbitrij sui; in manu enim possibilitas intelligitur, quapropter Anastasius Episcopus Nicænus quaestionibus in scripturam, quaest. 16. prope medium ait: [Est in nostra potestate, & libero nostro arbitrio salus nostra, & interitus, ut scriptum est; Deus ab initio fecit hominem, & reliquit eum in manu consilij sui; & ante hominem vita, & mors, quod ei visum fuerit dabitur ei.] Præpositio enim in maxime significat potestatem indifferentem solutam ab omni determinatione ut operetur, & non operetur, veluti quando dicimus quod in nobis est quantum in te est, &c. quam significationem probat non solum vulgaris sermo, sed maxime philosophorum, sanctorum Patrum, imo etiam scriptura sacra loquendi modus ut Iob cap. 6. non est auxilium mihi in me, Rom. 1. quod in me promptum est, &c. Damascenus lib. 1. de fide cap. 26. definit: in nobis sunt ea, quorum sumus liberam adepti potestatem, & facere, & non facere. Quod idem constat ex Aristotele lib. 2. Ethicor. cap. 3. & aliis multis locis, & S. Thom. lib. 2. sent. distinct. 38. q. unica, articulo 4. fin. & Nemesio de natura hominis, cap. 32. & 40. aliisque Patribus.

Itaque in hoc loco scriptura sacra docet per illa verba hominem habere libertatem, & indifferentiam ad utrumlibet, eo quod habeat potestatem expeditam ab omni determinatione ad vnum, &

L L I dominium

dominium, ita solum ab omni determinante ad vnum, ut posito quocumque requisito ad operandum possit agere, sed vestra physica prædeterminatio, ita determinat voluntatem ad vnum, ut non sit in potestate eius facere, & non facere, sed potius supposita tali determinatione necessario debet operari id ad quod determinatur: ergo vestra physica prædeterminatio tollit libertatem humanam: ergo abijcienda omnino est.

175 Confirmatur ex illis verbis: [si volueris mandata servare conservabunt te, appositum tibi ignem, & aquam, ad quod volueris porrigere manum tuam,] quæ verba satis manifeste demonstrant habere hominem potestatem ita indifferentem ad volendum, & nolendum, ut nulla ratione determinetur ad vnum, ut docuit Augustinus de Gratia, & libero arbitrio, capite 15. fin. explicans hunc locum his verbis: [Ad hoc valet quod scriptum est, si volueris conservabis mandata ut homo, qui voluerit, & non potuerit nondum se plene velle cognoscat, oret, ut habeat tantam voluntatem quantum sufficit ad implenda mandata. Sic quippe adiuvatur ut faciat, quod videtur: Tunc enim velle est velle cum possumus, & tunc vtile est posse cum volumus; nam quid prodest si quod non possumus volumus, aut si quod possumus nolumus?] ubi plane supponit contingere, ut de facto nolumus idipsum quod possumus velle.

176 Et toto sequenti capite 16. ostendit ea ratione nos posse mandata servare si volumus, quia si volumus perfecte iam absolute, & immediate possumus; si autem imperfecte volumus per hanc voluntatem, licet imperfectam virtute fidei, possumus orando impetrare dei operemur perfecte velimus, & possumus, & conservemus mandata; unde semper in nostra potestate est, ut quando cum divina gratia servamus mandata, possumus ex nostra libertate non servare illa, ex quo hoc argumentum sumo.

177 Adiecta conditio voluntatis suspendit assertio- nem, denotaturque illius eventum esse contingentem, & quod rem conferat in arbitrium alterius tale; quapropter supponit liberum esse solutam omni determinatione ad vnam partem, & in sua potestate habentem actualiter ponere vel non ponere, conditionem propriam voluntatis; alioqui si prædeterminationis præveniente vinculo ligatur voluntas, ita ut actualiter non velle sit illi impossibile, supposita tali prædeterminatione, iam ipsam velle non est ponendum quasi conditio suspensa contingens, & indifferens ad utramque partem, sed tanquam firmiter, & immobiliter adhærens vni parti declaratur; nam in conditione appositæ contineri prædictam vim suspendendi agnoscunt non solum Dialectici, & Iurisperiti atque Theologi, sed etiam indocti atque vulgares, præcipue quia servare, verbum est quod semper confertur in liberam voluntatem quoties ad mandata referatur indicans potestatem quandam indeterminatam, & indifferentem, ut Matthæi 19. [si vis ad vitam ingredi serva mandata,] denotat igitur potestatem servandi, & non servandi, Ioan. 14. si diligitis me, mandata mea servate, & iterum, si quis diligit me sermonem meum servabit, & Pater meus diligit eum; ac rursus, si præcepta mea servaveritis manebitis in dilectione mea.

178 Quod sapientissime colligit S. Thomas, prima parte, questione 22. articulo secundo, ad quartum ex prædicto loco Ecclesiast. 15. ibi: [hominibus non præfigi à Deo virtutem operativam determinatam ad vnum, sed potius seipsos agere, & movere & eligere,] & prima secunda questione 10.

articulo quarto, in corpore, ex eodem loco inferat, & ait: [quia voluntas est principium actuum non determinatum ad vnum, sed indifferenter se habens ad multa; sic Deus ipsam movet quod non ad vnum determinat, sed remanet motus eius contingens, & non necessarius.] Nota remanere contingentem, & non determinatam ad vnum, etiam ex suppositione quod Deus illam sic moveat, & ideo ait Ecclesiasticus appositum tibi, &c. ad quod volueris porrigere manum tuam, quibus datur libera optio nulla determinatione determinata ad vnum, neque enim deus determinatione imposita hominis manum arripens extendit ad aquam, neque ad ignem, sed concedit homini ut ipse suam manum extendat, & porrigat vel ad ignem si voluerit vel ad aquam, quod est ad bonum vel ad malum, ut quod ei placuerit datur illi; unde Chrysostomus, in sermone secundo, de fato, seu de providentia, sic argumentatur: [Deus dicit posui ante te vitam, & mortem, ad quod volueris extende manum tuam; Demon dicit non est in te quod extendas manum tuam; sed determinatione quadam, & vi id agis; unde necessitate, agis videntur tibi hæc fide digniora:] Ex quibus manifestum sequitur ideo Deum fecisse liberum hominem quia ei dedit indifferentiam ad volendum, & nolendum sine vlla determinatione; unde si deus ita determinatam redderet potentiam ad vnum, vel ita creavisset determinatam voluntatem, non haberet in sua potestate velle, vel non velle, non dedisset homini libertatem, sed supposita vestra physica prædeterminatione voluntas non manet indifferens ad volendum, & nolendum; ergo supposita illa non datur libertas in homine.

Quæ omnia corroborantur ex illis verbis: Ioan. 1. 179

[dedit eis potestatem filios dei fieri:] ubi indifferentia omnino expedita ad utrumlibet denotatur, quoniam apud Philosophos quoties dicitur hominem habere potestatem ut aliquid faciat, eo ipso significatur etiam habere potestatem ut non faciat; unde Arist. lib. 1. Ethic. c. 5. initio, ait: nostra igitur in potestate virtutes, & identidem vitia collocantur. Quibus enim in rebus nostra in potestate situm est agere in iis, & non agere, & in quibus non agere, in iis est & agere.

Quod S. Th. ibi: lect. 11. initio, exponit his verbis: 180 si operari est in nostra potestate, oportet etiam quod non operari sit in nostra potestate: si enim non operari non esset in potestate nostra; impossibile esset nos non operari: ergo necesse esse nos operari; & sic operari non esset ex nobis, sed ex necessitate. Et similiter dicit, quod in quibus rebus non operari est in potestate nostra, per consequens etiam operari sit in potestate nostra. Si enim operari non esset in potestate nostra, impossibile esset nos operari; & sic nos operari non esset ex nobis, sed ex necessitate; sic ergo dicendum est, quod in quibuslibet rebus affirmatio est in nobis & negatio, & de converso, videtur autem argumentum amplius ex eodem Arist. S. Th. 9. Metaph. text. 10. quia quoties dicitur hominem habere potestatem ut aliquid faciat, intelligitur habere penes se omnia prorsus, quæ ad agendum requiruntur, & nullo impedimento retineri nisi forte, quod ipse libere admittat, quod idem colligitur ex omnibus doctoribus, quoniam apud Sanctos Patres, & omnes Theologos eadem est significatio potestatis, quam nuper ex Aristotele retulimus; unde Augustinus de spiritu, & littera, capite vigesimo primo, à princ. ex professo, disputans utrum fides sit in nostra potestate, ut questionem soluat, 181

in medio capitis, sic loquitur unde hoc quisque in potestate habere dicitur, quod si vult facit, si non vult non facit: exiit ergo Augustinus in potestate credendum includi utriusque partis potestatem indifferentem, siue ut credat, siue ut non credat; unde subdit [sed cum potestas datur non necessitas imponitur, ut cū David Saulis occidendi potestatem accepisset, maluit parere quam ferire, vide nunc utrum quisque credat si voluerit, aut non credat si voluerit?] Quibus consonant alia Scripturæ loca, in quibus potestas operandi eo ipso est etiam potestas non operandi, vel operandi contrarium; itaque potestas omnimodum indifferentiam continet omninoque expeditam ab omni determinatione, ut Ioann. 10. [Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem habeo iterum sumendi eam.] Rom. 9. [non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud vas in honorem, aliud in contumeliam:] & prima Corinth. 7. [non habens necessitatem, potestatem autem habens suæ voluntatis] Ecce quomodo. Diuus Paulus contraponit necessitatem potestati, quia sicut necessitas determinat ad vnum, ita è contra potestas tribuit indifferentiam ad vtrumlibet expeditam ab omni determinatione ad vnum, & Marci. 13. dicitur dedit seruis suis potestatem cuiusque operis.

81 Quapropter Augustinus retrahit. l. 1. cap. 22. ad finem, ait: in potestate hominis est, mutare in melius voluntatem: Sed ea potestas nulla est, nisi à Deo detur, de quo dictum est: Dedit eis potestatem filios Dei fieri. Cum enim hoc sit in potestate, quod cum volumus, facimus, nihil tam in potestate, quam ipsa voluntas est: Sed præparatur voluntas à Domino. Eo modo ergo dat potestatem. His consonat, quod in lib. 1. contra duas epistolas Pelagianorum cap. 2. sine, ait: quid est, quod iste libero arbitrio vult bene viuendi retribuere potestatem, cum hæc potestas non detur, nisi gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum: dicente Euangelio: quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri (& paulo inferius cap. 3. in medio, ait:) datur ergo potestas, ut filij Dei fiant, qui credunt in eum cum hoc ipsum datur, ut credant in eum: quæ potestas, nisi detur à Deo, nulla esse potest ex libero arbitrio. Recte igitur Augustinus copulauit necessitatem gratiæ, potestatemque indifferentem arbitrij.

82 Peculiaris autem vis, & clarior est in illis verbis Iob. 34. Neque enim vltra in hominis potestate est, ut veniat ad Deum in iudicium. Quod propterea dicitur quia non poterit, non venire, sed necessario veniet. Unde potestas, ut veniat, ponitur pro potestate, ut non veniat; quia eadem potestas est veniendi & non veniendi. Id quod Hieronymus ibi solita breuitate notauit dicens: Id est, si habuerit potestatem, ut veniat, potes habere, ut non veniat. Gregorius autem lib. 25. moral. c. 6. ait: quia ergo nunc in potestate est, internum mentis nostræ contra nos subire iudicium; recognoscendo accusamus nos ipsos: neque enim vltra in hominis potestate est, &c. In eundem locum Iobi Nicetas ait: Hoc quidem tempore bonum, & malum in nostra est potestate, verum in eo, quod sequitur auro, eius rei erit nobis erepta facultas. Neque enim rei gerendæ optionem daturus est amplius. Eadem prorsus verba Olimpiodorus habet apud Comitolum in catena Græca.

83 Idem probatur quarto, quia potestas, ut fiant

filij Dei, per Christum Dominum conceditur non tantum his hominibus, qui de facto filij Dei, sed etiam iis hominibus, de quibus in eodem capite dicitur: [In propria venit, & sui eum non receperunt:] ita ergo potestatem habebant utriusque partis, ut quando poterant fieri filij Dei ex auxilio Spiritus sancti possent ex voluntate propria resistendo tali auxilio fieri filij Demonum se se in plagas peccatorum induendo.

84 Ergo ex hoc loco manifeste colligitur liberum hominis arbitrium, ut integrum perseueret debere ita esse in differens ad vtrumlibet, ut nullo modo sit determinatum ad vnum, sed vstra physica prædeterminatio ita mouet, ut tollat indifferentiam ad vtrumlibet determinando voluntatem ad vnum: ergo ita mouet ut tollat libertatem; nam id, quod tollit definitionem alicuius tollit essentiam definiti, sed physica prædeterminatio tollit indifferentiam, quæ est definitio libertatis: ergo tollit ipsam libertatem.

SECTIO VLTIMA.

Rationibus probatur conclusio.

85 PRIMA sit, quia tali concursu physice prædeterminante destruitur libertas: ergo non est concedendus talis concursus Dei in causam secundam antecedens, sic probatur: universaliter de omni usu libero, quia respectu illius concursus prædeterminantis non datur libertas: atqui post concursum, & ex vi illius, & in ordine ad operationem, quæ sequitur ad talem concursum tollitur indifferentia ad vtrumlibet: ergo tollitur, & destruitur libertas posito illo concursu Dei ad actionem causæ secundæ: maior sic probatur, quia respectu illius concursus solus se habet voluntas mere passivæ cum non operetur illum nec actiue se habeat respectu illius, ac proinde solum recipit voluntas physicam illā prædeterminationem à Deo fluentem; ideoque dicunt aduersarij Deum solum concurrere pro illo priori in causam secundam, ut in posteriori natura operetur causa secunda in finem: que in suum effectum; unde actiuitas causæ secundæ post illum concursum incipit, quia sine illo concursu nullo modo potest operari, quia illo completur, excitatur, mouetur, & determinatur, quæ omnia sunt necessaria simpliciter ut causa secunda operetur, quia nihil operatur antequam completur ad operandum, v. g. potentia visiva non potest operari antequam completur per speciem impressam, neque potest operari pro illo priori, pro quo completur per talem speciem, sed potius incipit tota operatio potentie visivæ post productionem speciei impressæ in ipsa, ac proinde species impressa non est effectus potentie visivæ efficienter, sed potius mere passivæ se habet respectu speciei impressæ; alias aliquid operaretur antequam posset operari, quod est absurdum.

86 Sed entitas illa, quæ mere passivæ se habet respectu alicuius, & non actiue non potest esse causa libera respectu illius, ut in notabili satis clare demonstrauimus: ergo respectu illius concursus non datur libertas in causa secunda viget quia causa secunda non potest habere dominium ut ponatur, & non ponatur talis prædeterminatio, & sic non est in manu eius, ut producat, & fiat illa; unde independentem à voluntatem humana ponitur physica prædeterminatio